

Ελληνική Επανάσταση - Εθνική Επέτειος 25^{ης} Μαρτίου 1821

Οι Έλληνες για 400 ολόκληρα χρόνια ζούσαν στη σκλαβιά. Η φοβερή αυτή σκλαβιά ξεκινά από το 1453, με την Άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Οθωμανούς Τούρκους. Τα χρόνια της σκλαβιάς ήταν δύσκολα, από τα **χειρότερα** που πέρασε ο ελληνισμός στη μακρόχρονη ιστορία του.

«Όλα τα 'σκιαζε η φοβέρα και τα πλάκωνε η σκλαβιά ...»

Η καταπίεση, ο εξευτελισμός, τα βασανιστήρια, η βαριά φορολογία (χαράτσι), ήταν καθημερινή φριχτή πραγματικότητα για τους Έλληνες ραγιάδες. Καμιά οικονομική ανάπτυξη, απουσία μόρφωσης και παιδείας. Σ' αυτές τις τραγικές στιγμές φάρος φωτεινός στάθηκε η εκκλησία που δεν κράτησε μόνο την πίστη αλλά και την ελληνικότητα. Έλληνας και χριστιανός έγιναν ταυτόσημα.

Τον πρώτο καιρό οι Τούρκοι διαλέγουν τα πιο γερά, υγιή και εύσωμα ελληνόπουλα για να τα κάνουν γενίτσαρους, Τούρκους, δηλαδή στρατιώτες που ανήκουν στη φρουρά του σουλτάνου. Η Ελλάδα εξημώνεται από κάθε φιλοπρόοδο στοιχείο. Οι μορφωμένοι Έλληνες, οι έμποροι, καθώς και οικονομικά εύποροι καταφεύγουν στο εξωτερικό (Βιέννη, Τεργέστη, Βενετία, Οδησσός). Όσοι από το λαό δεν αντέχουν τη σκλαβιά, βγαίνουν κλέφτες στα βουνά για να αναπνεύσουν τον αέρα της λευτεριάς. Από τα λημέρια τους πολεμούν τους κατακτητές.

«Ντουφέκι μου περήφανο σπαθί μου γιαταγάνι
σαράντα χρόνους έκαμα αρματολός και κλέφτης
το χέρι μου προσκέφαλο και το σπαθί μου στρώμα
και το ντουφέκι στο πλευρό, όσο να ξημερώσει...»

«Μον' θέλω κλέφτες για σπαθί κλέφτες για το ντουφέκι..»

« Όσο είν' ο Λιάκος ζωντανός πασά δεν προσκυνάει...»

Για να αντιμετωπίσουν τους κλέφτες οι Τούρκοι δημιούργησαν άλλες ομάδες που ονομάζονταν αρματολοί και είχαν ως αποστολή να φυλάγουν τα περάσματα από τους κλέφτες. Με τον καιρό, όμως οι αρματολοί συνεργάζονταν με τους κλέφτες ή γίνονταν κι αυτοί κλέφτες, οι ονομαστοί κλεφταρματολοί. Οι κλέφτες και οι αρματολοί έμειναν στην ιστορία ως «η μαγιά της λευτεριάς».

Με τον καιρό φούντωνε ο πόθος για λευτεριά. Ο εθνεγέρτης Ρήγας Φεραίος με τα πατριωτικά του κηρύγματα (Θούριος), το όραμα του για λευτεριά (Χάρτα της Ελλάδος) και τον θάνατό του στα χέρια των Τούρκων (1798), έδειξε το δρόμο. Ο σπόρος της επανάστασης ρίχτηκε.

«Όποιος συλλογάται ελεύθερα, συλλογάται καλά».

« Όλοι χωρίς εξαίρεση έχουν χρέος να ηξεύρουν γράμματα. Η πατρίς οφείλει να φτιάξει σχολεία...»

«Ως τότε παλικάρια να ζούμε στα στενά μονάχοι σα λιοντάρια στις ράχες στα βουνά... Κάλιο 'ναι μιας ώρας ελεύθερη ζωή Παρά σαράντα χρόνια σκλαβιά και φυλακή».

Πολλοί Έλληνες της διασποράς (ξενιτεμένοι Έλληνες) προόδευσαν και έγιναν πλούσιοι κυρίως από το εμπόριο. Κρατούσαν όμως τους δεσμούς με την πατρίδα. Το **1814** τρεις άσημοι έμποροι από την Οδησό της Ρωσίας, ο Νικόλαος Σκουφάς, ο Εμμανουήλ Ξάνθος και ο Αθανάσιος Τσακάλωφ δημιούργησαν μια μυστική οργάνωση, τη ΦΙΛΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ, με μοναδικό σκοπό την απελευθέρωση της πατρίδας Ελλάδας από την καταπίεση του τουρκικού ζυγού.

Σύντομα, η Φιλική Εταιρεία βρήκε ένθερμους υποστηρικτές πολλούς Έλληνες από κάθε τάξη και επάγγελμα. Μικρέμποροι, τεχνίτες,πραματευτάδες, ιερείς, δάσκαλοι, κλέφτες, αρματολοί, γαιοκτήμονες κι ακτήμονες πύκνωναν και μεγάλωναν τον κύκλο... Η επανάσταση σίμωνε...

Οι Έλληνες αποφάσισαν μυστικά ως ημέρα έναρξης της επανάστασης τις 25 Μαρτίου του 1821. Όταν ο μητροπολίτης Παλαιών Πατρών Γερμανός σήκωνε το λάβαρο της επανάστασης, ο όρκος των Ελλήνων ήταν κοινός: *Ελευθερία ή θάνατος!*

Με πίστη στο θεό, υπομονή και επιμονή, αποφασιστικότητα, πάθος για τη λευτεριά και άφθαστο ηρωισμό, πολλοί Έλληνες και σπουδαίες Ελληνίδες βοήθησαν στην ελευθερία της πατρίδας. Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, ο γέρος του Μοριά, Αθανάσιος Διάκος (Αλαμάνα), Γρηγόριος Δικαίος Παπαφλέσσας (Μανιάκι), Γεώργιος Καραϊσκάκης, Νικηταράς, Οδυσσέας Ανδρούτσος, Δημήτριος Υψηλάντης, Ιωάννης Μακρυγιάννης... Στη θάλασσα οι Αντρέας Μιαούλης, Κωνσταντίνος Κανάρης, Μπουμπουλίνα, Μαντώ Μαυρογένους...

Ο πόλεμος κράτησε εννιά χρόνια. Ο αγώνας πήρε πολλές μορφές. Ήταν πολιτικός, διπλωματικός, στρατιωτικός. Οι επαναστατημένοι Έλληνες δημιούργησαν δικό τους πολίτευμα και σύνταγμα, ενώ ταυτόχρονα πολεμούσαν για να αποκτήσουν την ελευθερία τους. Δόθηκαν πολλές μάχες και ναυμαχίες,

χάθηκαν πολλά παλικάρια. (π.χ. Μεσολόγγι). Πολλές φορές ακόμα, η διχόνοια παραλίγο να στοιχίσει στους Έλληνες την επανάσταση...

Η Διχόνοια που βαστάει
ένα σκήπτρο η δολερή
καθενός χαμογελάει,
"πάρ' το", λέγοντας, "και συ".

Οι Έλληνες ξεκίνησαν τον αγώνα μόνοι κι αβοήθητοι. Οι ευρωπαϊκές Δυνάμεις στην αρχή τους αντιμετώπισαν με εχθρότητα και καχυποψία. Κέρδισαν όμως τη συμπάθεια των καλλιτεχνών και των λαών στην Ευρώπη (κίνημα φιλελληνισμού, φιλέλληνες). Όταν πια με τον αγώνα τους οι Έλληνες και οι Ελληνίδες απέδειξαν ότι είχαν την ικανότητα να αυτοκυβερνηθούν, οι Μεγάλες Δυνάμεις της εποχής (Αγγλία, Γαλλία, Ρωσία), πήραν την πρωτοβουλία και έκαναν το αποφασιστικό βήμα για να δημιουργηθεί ένα μικρό ανεξάρτητο κράτος, με την προσδοκία να το ελέγχουν, η καθεμιά για δικό της συμφέρον.

Η πιο αποφασιστική μάχη δόθηκε το 1827 στο Ναυαρίνο, όπου ο τουρκικός και αιγυπτιακός στόλος ηττήθηκε από το στόλο που είχε στείλει η Αγγλία, η Ρωσία και η Γαλλία για να βοηθήσουν την ελληνική επανάσταση. Μετά τη ναυμαχία του Ναυαρίνο, ένα μέρος της Ελλάδας απελευθερώθηκε κι έγινε ανεξάρτητο κράτος με πρώτο κυβερνήτη τον Ιωάννη Καποδίστρια.

Εργασίες: **(A)**

1. «Τα χρόνια της σκλαβιάς ήταν δύσκολα, από τα χειρότερα που πέρασε ο ελληνισμός στη μακρόχρονη ιστορία του». Να δώσεις τεκμήρια για αυτή την άποψη με αναφορές από το κείμενο και με όσα εσύ γνωρίζεις για το θέμα.

Η καταπίεση, ο εξευτελισμός, τα βασανιστήρια, είναι καθημερινότητα.

Επιβάλλεται βαριά φορολογία (χαράτσι)

Σταματά η οικονομική ανάπτυξη.

Απουσιάζει η παιδεία, η μόρφωση, η εκπαίδευση.

Εκλεκτά ελληνόπουλα γίνονται γενίτσαροι με τη βία.

Ερήμωση της Ελλάδας, αφού οι μορφωμένοι Έλληνες, οι έμποροι, καθώς και οι πλούσιοι καταφεύγουν στο εξωτερικό...

2. Με ποιους τρόπους αντέδρασαν οι Έλληνες στη σκλαβιά που τους είχε επιβληθεί; Έλληνες που έχουν τη δυνατότητα (μορφωμένοι, εύποροι) μεταναστεύουν στο εξωτερικό και δημιουργούν παροικίες.

Κάποιοι από το λαό, γίνονται «κλέφτες» στα βουνά, ανυπότακτοι δηλαδή Έλληνες που με αυτό τον τρόπο αντιστέκονται στη σκλαβιά.

Η εκκλησία αποκτά πρωταγωνιστικό ρόλο και κρατά (διαφυλάσσει) την πίστη και την ελληνικότητα.

3. Ένας Γάλλος ιστορικός είχε γράψει: «...Οι Έλληνες πολεμούσαν έχοντας στα χείλη τους τις τρομερές στροφές του Ρήγα...». Ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης είπε για το Ρήγα Φεραίο: «Το μελάνι του θα είναι πολύτιμο ενώπιον του Θεού, όσο το αίμα του άγιο.»

Έχοντας υπόψη ότι ο Ρήγας Φεραίος έζησε, έδρασε και πέθανε πριν την επανάσταση γιατί τον τιμούμε; Τι πρόσφερε στον αγώνα για την επανάσταση; Ήταν επαναστάτης πριν να ξεκινήσει η επανάσταση! Διέδωσε τις ιδέες της ελευθερίας, της δημοκρατίας και της ισότητας, μορφώνοντας και εμπυχώνοντας τους υπόδουλους Έλληνες και τους υπόλοιπους λαούς της Ευρώπης.

Προσπάθησε να προωθήσει τις ιδέες του, δημιουργώντας κύκλο (ομάδα), εκδίδοντας (παράνομα) εφημερίδες και γράφοντας πατριωτικά τραγούδια. Δεν φοβήθηκε για τη ζωή του.

Τελικά πλήρωσε για την επαναστατική του δράση με τη ζωή του.

Αυτός πέθανε, οι ιδέες του και τα τραγούδια του (Θούριος) επέζησαν στην καρδιά και το στόμα των επαναστατημένων Ελλήνων 20 χρόνια μετά.

4. Τι ήταν η Φιλική Εταιρεία; Ποιοι την ίδρυσαν, πού και πότε; Ποιο πιστεύεις ότι ήταν το μεγαλύτερο της επίτευγμα;

Ιδρυτές: τρεις Έλληνες έμποροι Ο Νικόλαος Σκουφάς, ο Εμμανουήλ Ξάνθος και ο Αθανάσιος Τσακάλωφ, στην Οδησό της Ρωσίας, το 1814.

Είναι μυστική οργάνωση που είχε σκοπό την απελευθέρωση της Ελλάδας.

Σπουδαία επιτεύγματα (κατορθώματα) είναι ότι:

α) Συνωμοτικά και μυστικά προετοίμασε την επανάσταση, φτιάχνοντας την απαραίτητη δομή μιας οργάνωσης.

β) Κατάφερε να εντάξει στην οργάνωση Έλληνες από κάθε τάξη και επάγγελμα. Μικρέμποροι, τεχνίτες,πραματευτάδες, ιερείς, δάσκαλοι, κλέφτες, αρματολοί, γαιοκτήμονες κι ακτήμονες εντάχθηκαν στη ΦΙΛΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ για να αγωνιστούν για την ελευθερία της Ελλάδας. Ένωσε του Έλληνες.

γ) Με ενέργειες των δικών της μελών ξεκίνησε την επανάσταση...

5. Ποια ήταν τα «όπλα» των Ελλήνων κατά την έναρξη της επανάστασης;

Η βαθιά πίστη στο θεό και στο δίκαιο του αγώνα τους.

Η υπομονή στις δυσκολίες και η επιμονή στην ορθότητα της απόφασης για επανάσταση.

Η αποφασιστικότητα, η γενναιότητα, το πάθος και ο ηρωισμός που έδειξαν στις μάχες και στις ναυμαχίες.

Η οργάνωση και η ενότητα που επέδειξαν όταν άρχιζαν του αγώνα.

6. «Οι ευρωπαϊκές Δυνάμεις στην αρχή αντιμετώπισαν την ελληνική επανάσταση με εχθρότητα και καχυποψία». Γιατί αργότερα άλλαξαν απόφαση και βοήθησαν τους Έλληνες;

Συνειδητοποίησαν ότι είχαν να κάνουν με ένα λαό που μπορούσε να αυτοκυβερνηθεί χωρίς να είναι υπόδουλος στο Σουλτάνο.

Αποδυνάμωσαν έτσι την Οθωμανική αυτοκρατορία.

Το κάθε ισχυρό κράτος (Αγγλία, Γαλλία, Ρωσία) πίστευε ότι μπορούσε να επηρεάσει και να έχει υπό τον έλεγχο και την καθοδήγησή του για τα δικά του συμφέροντα ένα μικρό κράτος όπως αυτό της Ελλάδας.

7. Οι πιο κάτω στροφές (144-147) ανήκουν στο ποίημα του Διονύσιου Σολωμού: «Ύμνος εις την Ελευθερίαν» (1823, τυπώθηκε το 1824). Το ποίημα αποτελείται από 158 στροφές (632 στίχοι). Οι δύο πρώτες στροφές του αποτέλεσαν τον *Εθνικό Ύμνο*.

Να απαντήσεις ολοκληρωμένα, σε συνεχόμενο λόγο τις πιο κάτω ερωτήσεις:

- Γιατί ο ποιητής βρέθηκε στην ανάγκη να γράψει τους πιο κάτω στίχους;
- Να εξηγήσεις με δικά σου λόγια τι αναφέρουν οι στίχοι αυτοί.
- Τι συμβολίζει το σκήπτρο που κρατά η **Διχόνοια**;
- Ποιοι στίχοι θεωρείς ότι αποτελούν την κορύφωση στα λόγια του ποιητή;
- Ποιους στίχους θα χρησιμοποιούσες για να γράψεις σε ένα τοίχο με γκράφιτι;

*Η Διχόνοια που βαστάει
ένα σκήπτρο η δολερή
καθενός χαμογελάει,
πάρ' το, λέγοντας, και συ*

*Κειο το σκήπτρο που σας δείχνει
έχει αλήθεια ωραία θωριά
μην το πιάστε, γιατί ρίχνει
εισέ δάκρυα θλιβερά.*

*Από στόμα οπού φθονάει
παλληκάρια, ας μην `πωθεί,
πως το χέρι σας κτυπάει
του αδελφού την κεφαλή*

*Μην ειπούν στο στοχασμό τους,
τα ξένα έθνη αληθινά:
Εάν μισούνται ανάμεσό τους
δεν τους πρέπει ελευθεριά.*

Οι Έλληνες είχαν δυστυχώς κατά τη διάρκεια της επανάστασης εμφύλιο πόλεμο. Τσακώθηκαν για το διαμοιρασμό της εξουσίας και για προσωπικά συμφέροντα και πάθη. Αυτό αφηγείται και ο εθνικός μας ποιητής στον Ύμνο εις την Ελευθερία. Εξηγεί τον ισχυρό πειρασμό που δέχεται ο κάθε άνθρωπος από τη δίψα για εξουσία, χρήματα και δόξα (σκήπτρο), χωρίς όμως να υπολογίζει τις καταστροφικές συνέπειες. Προτρέπει λοιπόν τους Έλληνες εν μέσω του αγώνα (1823), να σταματήσουν τον αδελφοκτόνο πόλεμο, τις ζήλιες, τα πάθη μεταξύ τους, να μονοιάσουν, να ενωθούν... Έτσι θα αποδείξουν και στους εαυτούς τους και σε όλη την Ευρώπη, τους λαούς, αλλά και τους ισχυρούς της γης, ότι τους αξίζει η ελευθερία...

Κορύφωση μπορεί να είναι οι δύο τελευταίοι στίχοι όπου με κατηγορηματικό τρόπο αναφέρει ότι καλούμαστε να αποδείξουμε αν μας αξίζει η ελευθερία, ή όχι. Αν δεν σταματήσουμε τον εμφύλιο πόλεμο, γιατί να αποκτήσουμε την ελευθερία μας; Κανένας δεν θα μπορεί να μας υποστηρίξει σε αυτό το αίτημα!

1. Να σημειώσετε τα συνώνυμα των πιο κάτω λέξεων:

ραγιάδες **υπόδουλοι** ζυγού **δουλείας, σκλαβιάς**
εύσωμα **σωματώδη, ευτραφή** ένθερμους **ολόψυχους**
εύποροι **πλούσιοι** σίμωνε **ζύγωνε, κόντευε**
λημέρια **κρησφύγετα, καταφύγια** διχόνοια **τσακωμός, διαφωνία, διχοστασία**

2. Να σημειώσετε τα αντίθετα των πιο κάτω λέξεων:

απουσία **παρουσία** άσημος **διάσημος**
έναρξης **λήξης** καχυποψία **εμπιστοσύνη**

3. Να εξηγήσετε τι σημαίνουν οι πιο κάτω λέξεις ή φράσεις:

ταυτόσημα: **σημαίνουν το ίδιο πράγμα**

Η μαγιά της λευτεριάς: **η αναγκαία προετοιμασία για τη λευτεριά**

εθνεγέρτης: **αυτός που εγείρει, που ξεσηκώνει το λαό, το έθνος, ο επαναστάτης.**

4. Να συμπληρώσετε τον πίνακα:

Ενεστώτας	Παρατατικός	Αόριστος	Ουσιαστικό	Επίθετο
φοβερίζω, φοβάμαι	φοβέριζα φοβόμουν	φοβέρισα φοβήθηκα	φόβος, φοβία	φοβερή
ερημώνεται	ερημωνόταν	ερημώθηκε	ερημιά, έρημος, ερήμωση ...	ερημικό, έρημο
καταφεύγουν	κατέφευγαν	κατέφυγαν	καταφυγή, καταφύγιο	
ποθώ	ποθούσα	πόθησα	πόθος	ποθητός
υπομένω	υπέμενα	υπέμεινα	υπομονή	υπομονετική

5. Να συμπληρώσετε τον πιο κάτω πίνακα για τα συνθετικά των λέξεων:

Συνθετικά	Σύνθετη λέξη
φίλος + Έλληνας	φιλέλληνας

φίλος + πρόοδος	φιλοπρόοδος
φίλος + μάθηση	φιλομαθής
κλέφτης + αρματολός	κλεφταρματολός
ναυς+ μάχη	ναυμαχία
ναυς+ εργάτης	ναυτεργάτης
ανάβω +σβήνω	αναβοσβήνω
ανοίγω +κλείνω	ανοιγοκλείνω